FAKULTETA ZA VARSTVO OKOLJA

SPOROČILO ZA JAVNOST

Velenje, 20. oktober 2026

Potrošniki hočejo povratne steklenice, a jih na trgovskih policah skoraj ni

Na strokovnem posvetu z okroglo mizo projekta ČISTO, ki ga je gostila Fakulteta za varstvo okolja v Velenju, so strokovnjaki ter predstavniki gospodarstva in potrošnikov razpravljali o tem, zakaj povratne steklenice izginjajo s trgovskih polic in kako jih vrniti. Potrošniki so na njihovo uporabo pripravljeni, zdaj so na vrsti trgovci, proizvajalci in odločevalci.

Delež pijač v povratni embalaži se je v Sloveniji v dobrih dveh desetletjih več kot prepolovil: z 39 odstotkov leta 2000 na 18 odstotkov leta 2024, pri čemer večina tega deleža izhaja iz gostinstva. V maloprodaji pijače v povratni embalaži predstavljajo le nekaj odstotkov celotne ponudbe in prodaje. Hkrati bi kar **92 odstotkov potrošnikov takšne pijače kupovalo pogosto ali vedno, če bi bile bolj dostopne**.

Te ugotovitve so bile predstavljene na današnjem posvetu **»Jasna oznaka + preprosto vračilo = čista izbira«**, ki je potekal na Fakulteti za varstvo okolja v Velenju. Dogodek je bil organiziran v okviru projekta ČISTO, ki ga izvajata Zveza potrošnikov Slovenije (ZPS) in društvo Eko krog. Udeleženci so razpravljali o okoljskih in zdravstvenih vidikih embalaže ter možnostih za vzpostavitev učinkovitejšega sistema njene ponovne uporabe.

Potrošniki bi kupovali povratno embalažo, a je ponudba premajhna

Pregled trgovin, opravljen v okviru projekta ČISTO, je pokazal, da je v povratni embalaži mogoče kupiti predvsem pivo in mineralno vodo. Na trgovskih policah pogosto ni jasno označeno, katera steklenica je povratna, znesek kavcije ni posebej naveden, vračilni avtomati so pogosto umaknjeni v manj opazne dele trgovin, pravila vračanja pa niso povsod enaka.

Anketa med potrošniki kaže, da težava ni v njihovi pripravljenosti, temveč predvsem v ponudbi in dostopnosti povratne embalaže:

- 91 odstotkov jih vsaj občasno pogreša pijače v povratni embalaži, redno pa jih kupuje le petina.
- Največja ovira je premajhna izbira, sledita nejasen in zapleten sistem vračanja.
- Tretjina anketiranih povratne embalaže ne prepozna ali jo prepozna s težavo.
- Teža steklenic predstavlja oviro za manj kot petino potrošnikov.
- Najbolj si želijo povratno embalažo za mleko (67 odstotkov), vodo in sokove (58 odstotkov) ter jogurte (57 odstotkov).

EKO SKLAD SLOVENSKI OKOLJSKI JAVNI SKLAD
REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
ZPS ZVEZA POTROŠNIKOV SLOVENIJE

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) sofinancirata Eko sklad ter Ministrstvo za okolje in prostor RS. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor RS ali Eko sklada, j. s.

Rezultate projekta je predstavil **Boštjan Okorn, vodja primerjalnega testiranja pri ZPS**, ki je poudaril, da je za širšo uporabo povratne embalaže nujno izboljšati njeno dostopnost.

»Potrošniki so pokazali, da so pripravljeni. Več kot 40 odstotkov jih najbolj moti slaba izbira, teža steklenic pa je ovira za manj kot petino. Zdaj so na vrsti trgovci, proizvajalci in odločevalci. Ponovna uporaba embalaže ne sme biti zapletena izjema, ampak preprosta in dostopna možnost,« je poudaril Okorn.

Povratna embalaža lahko pomembno zmanjša okoljske vplive

Povratna steklenica v povprečju opravi od 25 do 30 krogov uporabe, nekateri sistemi pa omogočajo celo do 50 ponovnih polnjenj. Po podatkih, predstavljenih v okviru projekta ČISTO, lahko povratne steklenice v določenih pogojih v primerjavi s plastenkami povzročijo do 70 odstotkov manj izpustov toplogrednih plinov, v primerjavi s pločevinkami pa več kot polovico manj.

Projektni izračuni kažejo, da bi lahko z nadomestitvijo 11 odstotkov pločevink s povratnimi steklenicami v Sloveniji letno prihranili 58.318 ton ekvivalenta CO_2. Pri tem so pomembne tudi razmeroma kratke transportne razdalje v Sloveniji, saj okoljska učinkovitost povratne embalaže ni odvisna le od materiala, temveč tudi od števila ponovnih polnjenj, transporta, čiščenja in organizacije sistema vračanja.

Prav pomen celovite presoje okoljskih vplivov je v svojem predavanju izpostavil **doc. dr. Gašper Gantar s Fakultete za varstvo okolja**, ki je predstavil analizo življenjskega cikla (LCA) različnih vrst embalaže za pijače.

Analiza LCA omogoča vrednotenje okoljskih vplivov embalaže v celotnem življenjskem ciklu, od pridobivanja surovin in proizvodnje do transporta, uporabe, ponovne uporabe ter ravnanja z embalažo po koncu njene življenjske dobe.

»Odločitve o izbiri embalažnih sistemov naj temeljijo na rezultatih analiz LCA, ki ovrednotijo okoljske vplive v celotnem življenjskem ciklu. Tako lahko izberemo rešitve, ki v dejanskih razmerah uporabe najbolj zmanjšujejo obremenjevanje okolja,« je poudaril doc. dr. Gantar.

Pomembna je tudi varnost materialov v stiku z živili

Pomemben del strokovnega programa je s predstavitvijo *Materiali za stik z živili: zahteve in izzivi* prispevala tudi **dr. Anja Bubik s Fakultete za varstvo okolja**.

Opozorila je, da je v materialih za stik z živili znanih več kot 14.000 kemikalij, približno četrtino teh snovi pa so zaznali tudi v človeškem telesu. Pri prehajanju snovi iz embalaže v živila oziroma pijače so pomembni vrsta materiala, temperatura, kislost živila in čas shranjevanja.

Steklo ima pri tem zaradi svoje kemijske stabilnosti določene prednosti, saj v običajnih pogojih uporabe iz njega praviloma prehaja zelo malo snovi.

EKO SKLAD SLOVENSKI OKOLJSKI JAVNI SKLAD
REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
ZPS ZVEZA POTROŠNIKOV SLOVENIJE

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) sofinancirata Eko sklad ter Ministrstvo za okolje in prostor RS. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor RS ali Eko sklada, j. s.

»Kemikalijam iz embalaže se ne moremo povsem izogniti, z razumnimi izbirami pa lahko izpostavljenost pomembno zmanjšamo. Za vroče napitke in dolgo shranjevanje izberimo steklo, pri pijačah pa povratno stekleno embalažo,« je svetovala dr. Bubik.

Od poti plastenke do povratne embalaže v praksi

Strokovni program sta dopolnila še predstavnika gospodarstva.

Alenka Centrih Ocepek iz podjetja PUP Saubermacher je v predavanju *Pot plastenke* osvetlila pomen pravilnega ravnanja z odpadno embalažo ter vlogo potrošnikov pri ločevanju in recikliranju.

»Ko stojimo pred polico, ne izbiramo le izdelka, ampak tudi vrsto embalaže. Vsak posameznik s svojo odločitvijo določi, ali bo plastenka postala odpadek ali nova surovina,« je poudarila.

Metod Špital iz podjetja MAŠ Catering je predstavil praktične izkušnje s povratno embalažo ter organizacijske in logistične izzive njene uporabe.

»Trajnost ne sme ostati le dobra ideja na papirju. Rešitve morajo biti izvedljive v praksi, prilagojene dejanskim razmeram in usmerjene v dolgoročno zmanjševanje vpliva na okolje,« je poudaril Špital.

Sistem deluje v gostinstvu, v maloprodaji pa precej manj

Na okrogli mizi so sodelovali:

- **Dr. Petra Medved Djurašinović**, strokovna direktorica GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij ter sekretarka Združenja industrije pijač, Združenja slovenskih pivovarn in Združenja za žgane pijače;
- **Stane Žilnik**, Steakhouse Stari pisker;
- **Boštjan Okorn**, vodja primerjalnega testiranja pri ZPS.

Sogovorniki so razpravljali o tem, zakaj sistem povratne embalaže v gostinstvu deluje, v maloprodaji pa precej manj, kaj proizvajalce ovira pri širjenju ponudbe na sokove in druge brezalkoholne pijače ter kdo naj nosi stroške zbiranja, pranja in ponovnega polnjenja embalaže.

Govorili so tudi o standardiziranih steklenicah, ki bi jih lahko uporabljalo več proizvajalcev, ter o možnostih za uvedbo učinkovitejšega kavcijskega sistema.

Stane Žilnik je predstavil izkušnje gostinskega lokala Stari pisker, kjer dajejo prednost povratni stekleni embalaži in gostom že vrsto let brezplačno ponujajo vodo iz pipe v steklenih vrčih.

»V Starem piskru dajemo prednost povratni stekleni embalaži, saj jo razumemo kot kakovostno in trajnostno izbiro, ki jo cenijo tudi naši gostje. Čeprav prinaša dodatne

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) sofinancirata Eko sklad ter Ministrstvo za okolje in prostor RS. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor RS ali Eko sklada, j. s.

logistične in skladiščne stroške, je za nas samoumeven del poslovanja. Plastični embalaži se skoraj povsem izogibamo, gostom pa že od nekdaj brezplačno ponujamo vodo iz pipe v steklenih vrčih. Verjamemo, da bi lahko sistem povratne embalaže tudi v trgovinah deloval bistveno bolje, če bi za to obstajala večja pripravljenost trgovcev in ustrezna sistemska podpora,« je dejal Žilnik.

Dr. Petra Medved Djurašinović je poudarila, da si sektor pijač prizadeva povečati uporabo embalaže za večkratno uporabo, pri čemer bo treba preučiti okoljsko in ekonomsko najustreznejše rešitve.

»Embalaža za večkratno uporabo ima ključno vlogo pri zmanjševanju količine embalaže in odpadne embalaže ter predstavlja pomembno dopolnitev učinkovitim sistemom recikliranja. Sektor pijač si prizadeva, da bi v prihodnjih petih letih povečal uporabo takšne embalaže, obenem pa bo preučeval okoljsko in ekonomsko najustreznejše poti za njeno širšo uveljavitev. Čeprav je danes najbolj razširjena steklena embalaža za večkratno uporabo, priložnosti ponujajo tudi rešitve s PET-plastenkami,« je poudarila.

Kaj predlaga ZPS?

ZPS v okviru projekta ČISTO predlaga štiri ključne spremembe:

1. **Jasne oznake.** Povratna embalaža in višina kavcije morata biti jasno prepoznavni že na prodajni polici in v spletni trgovini.
2. **Večja ponudba.** Potrošniki potrebujejo večjo izbiro pijač v povratni embalaži, ne le posameznih izdelkov.
3. **Preprosto vračanje.** Potrebna so jasna pravila, dostopna vračilna mesta in čim manj omejitev, na primer brez zahteve po predložitvi računa.
4. **Učinkovit skupni sistem.** Ta vključuje standardizirano embalažo, sodelovanje proizvajalcev in trgovcev ter ustrezno sistemsko ureditev za spodbujanje ponovne uporabe.

Dobre prakse že obstajajo. Po podatkih, predstavljenih na posvetu, je v Nemčiji v povratni embalaži 51 odstotkov pijač, k čemur prispevajo tudi skupni fondi standardnih steklenic. Avstrija dostopnost spodbuja z zakonodajno določenimi deleži, Latvija pa ima vzpostavljen kavcijski sistem z visoko stopnjo vračanja embalaže.

Za učinkovite spremembe je nujno sodelovanje vseh deležnikov

Posvet je pokazal, da so potrošniki pripravljeni na širšo uporabo povratne embalaže, vendar za spremembe potrebujejo ustrezno ponudbo ter pregleden in dostopen sistem vračanja. Pri tem je ključno sodelovanje proizvajalcev, trgovcev, gostinstva, potrošniških organizacij, strokovnjakov in odločevalcev.

EKO SKLAD SLOVENSKI OKOLJSKI JAVNI SKLAD
REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
ZPS ZVEZA POTROŠNIKOV SLOVENIJE

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) sofinancirata Eko sklad ter Ministrstvo za okolje in prostor RS. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor RS ali Eko sklada, j. s.

Fakulteta za varstvo okolja je z gostovanjem dogodka in strokovnima prispevkoma svojih sodelavcev prispevala k povezovanju znanstvenega znanja s praktičnimi izzivi gospodarstva in potrebami potrošnikov. Takšno sodelovanje je pomembno za oblikovanje okoljsko učinkovitih in v praksi izvedljivih rešitev, ki bodo prispevale k zmanjševanju količine odpadne embalaže in razvoju krožnega gospodarstva.

O projektu ČISTO

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) izvajata Zveza potrošnikov Slovenije in društvo Eko krog, sofinancirata pa ga Eko sklad in Ministrstvo za okolje in prostor.

Namenjen je boljšemu informiranju potrošnikov, spodbujanju uporabe povratne embalaže za pijače ter razvoju preglednejšega in učinkovitejšega sistema njenega vračanja.

Več informacij: https://www.zps.si/

Za dodatne informacije:
Zveza potrošnikov Slovenije
Boštjan Okorn, bostjan.okorn@zps.si; T: 01 474 06 20

Fotografije z dogodka: https://we.tl/t-ebbecKwcDoaXktRV

Projekt ČISTO (Jasna oznaka, preprosto vračilo = čista izbira: Ozaveščanje in informiranje o povratnih steklenicah za trajnostno prihodnost) sofinancirata Eko sklad ter Ministrstvo za okolje in prostor RS. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor RS ali Eko sklada, j. s.